

53. Teden slovenske drame NATEČAJ ZA NAGRADO SLAVKA GRUMA

NOMINIRANO BESEDILO

Obrazložitev strokovne žirije

Anja Novak Anjuta: *Tekst telesa*

Če je, kot pravi Bruno Tackels, gledališka režija med drugim tudi utelešenje idej v prisotnih telesih, potem v besedilu *Tekst telesa* fraza, da je ves svet oder, mi vsi pa le igralci v njem, dobi nov pomen. Kajti glavni protagonist besedila je telo, ali bolje rečeno, drama in morda kar performans tega telesa, saj ta s svojimi simptomi in boleznimi – »z ostrimi členki, izklesanimi rebri, rdečimi ranami na želodcu, uničenimi jetri itn.« – kot nekakšen medij pripoveduje zgodbo o okolju, v katerem biva, in o odnosih, ki jim (posredno ali neposredno) pripada. To telo je žensko telo, poleg tega pa tudi telo treh generacij in s tem telo več časov: telo babice, ki obravnava vprašanje ženskega užitka in problematizira spolnost kot samo reproduktivno funkcijo dojenja in rojevanja, telo mame, ki je spolno zlorabljena, in telo deklice, ki trpi za anoreksijo. To telo je torej bolno telo, toda bolezen je, kot piše v besedilu, »le zdrav odziv telesa na bolno okolje«. Zato je to telo tudi politizirano telo, kajti vzroka za bolezen ne gre iskati v posamezniku, v njegovem notranjem ustroju, pač pa v nasilju zunanjega okolja, ki je strukturirano v prevladujočih družbenih razmerjih, v hierarhiji in dinamiki moči med spoloma, v fizičnih zlorabah, v grobih besedah, v težkih razmerah bivanja itn. Telo je torej prazna stran, platno, na katerega se od zunaj postopoma nanašajo podobe, saj telo vse vidi in sliši – in če o tem tisti, ki mu telo pripada, ne govori, prej ali slej o tem začne govoriti telo samo, um sicer lahko reče, da je vse v redu, a telo kriči, vse dokler se ne zvrne, pade po tleh in kolapsira. Besedilo torej namiguje, da je treba govoriti, preden spregovori telo, a hkrati je treba branje besedila razumeti tudi povsem dobesedno – kot spodbudo k pozornosti, k čuječemu branju nas obdajajočih, pa tudi naših lastnih *tekstov teles*.

Sledi ODLOMEK IZ BESEDILA.

Anja Novak Anjuta

TEKST TELESA

(corpus in process)

Moj skelet skeli in se klanja!

Ustvarjalkam in ustvarjalcem v gledališču:

To je beseda, ki je meso na papirju, ampak zgolj skelet na odru. Tam ste vi meso in kri.

Feel free

to walk and fly.

I. Mrtvaški ples

TELO:

Jaz sem Telo.
Tukaj sem, pred vami.
In počasi kolapsiram.
Padam dol na tla in si mislim koji kurac?
Zakaj pa zdaj?
Danes je vendar moj veliki večer.

Padam.
Sesedam se kot dvojčka enajstega septembra.
Vse to traja milijon let.
Tako, da jasno in natančno vidimo kako živčni signali nehajo potovati.
Vidimo srce, ki se sprosti v mehko blazinico in ne utripne več.
Vidimo kri, ki izgubi zalet kot bi turbine ugasnili.
Vidimo mišice, ki postanejo kot hrenovke. Ali puding.
Vidimo strukturo kožnih celic dehidriranih, suhih kot nevadska tla.
- je bil enkrat nek dokumentarec o Nevadi, zato vem kako izgleda. -
Vidimo close up kosti, naluknjanih, prerešetanih kot povojne stavbe v Sarajevu.
Vse to traja.
Vidimo dinozavre, ki umirajo.
Milijoni let.
Vidimo lase, ki zaplapolajo, se dvignejo, ko se jaz pogrezam.
Lasje so maska.
Milijoni let.
Vidimo križarske vojne in vidimo kako homo erectus prvič speče mamuta na ognju.
Milijoni let.
Vam rečem.
Vidimo veke, ki padejo kot zavese v gledališču.

PTIČICA:

A lahko to probamo, če smo v gledališču?
In če so zavese take vrste?
Prosim, prosim, prosim.
Telo bo našlo pot, Telo se vedno splazi skozi.

TELO:

Pridem.
Se ustavim.
Padem.

Zdaj, ko me vsi gledate.
Poslušate.
In čakate.
Navijate in pričakujete.
Mogoče eni mal pritiskate.
V glavnem pa si vsi obetate.
Kako bom recimo končno povedalo svojo zgodbo.
Kako bom recimo končno osmislilo svojo nesmiselno bolezen.
Prišli ste slišat mojo zgodbo!
Na ta moj čudovit večer.
Jaz pa se končujem.

PTIČICA:

Al se mi zdi al se res voja drama?

PTIČKI:

Njama, njama, njama.

TELO:

Hotelo sem povedat enourni monolog, zgodbico, na rampi, dobit aplavz, mogoče rožico in it pod tuš.
Zdaj pa padam dol.
In vam ne morem več pobegniti.
In ne morem vas poslat domov.
In vi si mislite:
Obèt obéta.
Hura.
Predstavo.
Plačali smo za monodramo, morda se nam obeta skok v performativo.

PTIČICA:

Torej smo v gledališču?
Al kje smo?
Na papirju?
Papirnata pernata življenja.
In kdaj smo?
Zdaj smo?

TELO:

Zdaj.
Na božični večer.
Na novoletni večer.
Na čisto navaden prost večer.
Na čisto poseben moj večer.

DEKLICA:

Tudi jaz sem tu.
Na božični večer.
Na novoletni večer.
Na maturantski večer.
Na en čisto navaden prost večer.
Telo pa pada.
Kolapsira.
In si misli koji kurac.
In tud jaz si mislim koji kurac.
Zakaj pa zdaj.
To je moje življenje.
Življenje moje.
In to je tudi moj večer.
Telo, in ti si moje.
Karkoli že počneš.
Sovražim to kar zdaj počneš!
Nehaj to počet!
Nehaj kolapsirat.

TELO:

Nimam več izbire.
Tukaj sem.
Končno ne počnem ničesar več.
In vi še kar gledate.
In vi še kar navijate.
In pričakujete.
To zgodbo ali pa celo mogoče dramo in performans.
In ne veste.
Ali bom umrlo ali ne.
In ne vemo.
Ali bom umrlo ali ne.

PTIČKI (zbor siničk, vrabčkov, kosov, taščic na pomladni veji):

Čiv čiv čiv, še sem živ!

Kako lepo je plesat, plesat, plesat, plesat!

FRESKA MRTVAŠKI PLES V HRASTOVLIJAH:

Kako lepo je plesat, plesat, plesat.

II. Zakaj?

DEKLICA:

Zakaj si me rodila?

MAMA:

Tako se je zgodilo.

DEKLICA:

Kaj se je zgodilo?

MAMA:

Rojstvo.

DEKLICA:

Kam greš?

MAMA:

Grem.

DEKLICA:

A sva končali?

MAMA:

Nimam časa. Njiva čaka.

DEKLICA:

Jaz tudi čakam.

MAMA:

Nehaj čakati in pospravi lonce.
Sami se ne bodo.

DEKLICA:

Zakaj pa oči enkrat ne pospravi po kosilu?

MAMA:

Zakaj pa sonce zjutraj ne zahaja?

DEKLICA:

Kaj pa sonce ve kaj dela.

MAMA:

Zakaj pa je vse treba vedet?

DEKLICA:

Rada bi vedela kdo ti sploh si?

MAMA:

Moja stvar kdo sem jaz.
Je lahko vsaj nekaj moja stvar
ali mi morate vse vzet.

DEKLICA:

Kaj pa sem ti jaz vzela?

MAMA:

Jebemti! Sovražim to službo.
Vse me boli od prenašanja paketov gor in dol.
Dej se ti stegni po škarje na omari.

DEKLICA:

A te zmasiram?

MAMA:

Nimam časa zdaj in itak ne pomaga.

DEKLICA:

Živiš s tem svojim telesom vsak dan.
In se mi zdi, da ga ne poznaš zares.

TELO:

Razen krčnih žil, bolečin v nogi, ogrcev in dlak.

MAMA:

In štrlečih ušes.

DEKLICA:

Nimaš štrlečih ušes.

MAMA:

Imam in tud ti jih imaš.

DEKLICA:

Ko sem ti enkrat rekla, da mi govoriš o svojem telesu...

MAMA:

Nisem imela kaj povedat!
Ko me vprašaš kaj drugega.
Tudi nimam kaj povedat.

Kako si to pomila, še zmer se vse gor drži.
Pusti, bom jaz.

DEKLICA:

Sori, ni šlo dol očitno.

MAMA:

Jaz sem svoje telo.
Ampak o svojem telesu govorim kot o neznancu.
Ti pa si telo mojega telesa. Ti si telo tega neznanca.
Evo.

PTIČICA (zborovodja) in PTIČKI:

Telo
Telo
Telo

Um na primer reče:

Dobro sem.

Medtem, ko telo kriči

Prosim, prosim, prosim, ne zmorem več, prosim, prosim, prosim nekdo!

ali pa

Jebite se vsi!

ali pa

Lahko počnem kar hočem!

ali pa

Pustite me pri miru!

ali pa

Ljubite me, prosim.

ali pa

Pustite me pri miru in ljubite me prosim!

Um pa na primer reče

Še zmer sem dobro. Dobro sem. Jaz sem kul.

n telesu se strga.

ČIV, ČIV, ČIV.

FRESKA MRTVAŠKI PLES:

Telo, ki pripoveduje je dekličino telo in pravzaprav molči.

TELO:

V resnici pripovedujem s svojimi ostrimi členki, s svojimi izklesanimi rebri, s svojim želodcem na katerem cvetijo rdeče rane, pripovedujem s svojimi uničenimi jetri, pripovedujem s svojo postavo na dveh zobotrebcih, s svojimi izpadajočimi lasmi, s svojo smrtjo v očeh, s suhimi ustnicami, s papirnato kožo, udrtimi ličnicami, oguljenimi ritnicami.

Pripovedujem, zgodbe in predzgodbe, postavljam meje, se jezim in tko.

FRESKA MRTVAŠKI PLES:

Ona pa.

Telo je vudu lutka deklice.

Ne, pardon, telo je medij deklice.

Kot nekakšen radio ali blog ali vlog ali tv chanell ali knjiga ali dokumentarec.

Samo, da ona tega verjetno ne ve.

Mogoče je neumna.

Mogoče pa.

To telo je v tem trenutku, po srednjeevropskih standardih in širše, bolno telo.

Natančneje.

To telo je v tem trenutku anoreksično telo.

TELO:

To telo, to sem jaz.

PTIČKI:

To telo, to so ptički zazidani v stene. Čiv!

DEKLICA:

Zakaj sta se poročila, če se ne moreta videt?

TELO:

In vse to slišim.

In vse to vidim.

MAMA:

Tako se je pač zgodilo.

To, da se ne moreva videt, mislim.

Prišlo je kasneje.

Bom jaz pomila, pusti.

DEKLICA:

Kaj, hejtanje?

MAMA:

Sovraštvo, ja.

TELO:

Rodilo sem se na en poletni dan.

To dekličino telo.

Ki takrat še nisem bilo anoreksično telo.

Bil je en takih dni, ko nisi mogel jest drugega kot lubenice, ker je bilo tako soparno.

Ko so s skalpelom raztrgali trebuh, v katerem sem raslo, je zunaj že harala nevihta.

Rodilo sem se na en poletni dan, na isti dan kot deklica.

PTIČICA:

To telo, ki se je poleg deklice rodilo na ta en poletni dan,

- morda je bil to prvi poletni dan ali pa tudi ne -

je v slovenskem jeziku srednjega spola.

TELO:

Tako kot sonce.

To je lepo.

Ker bi lahko kdo mislil, da se piše o rojstvu sonca, če je že govora o poletju.

Ampak ni se rodilo sonce.

Ker sonca ne prihajajo iz razparanih trebuhov, razen v pesniških zbirkah.

To telo, ki ni sonce, to sem jaz.

DEKLICA:

A si me želela, ko sem bla v trebuhu?

MATERNICA:

V maternici.

PTIČICA:

Saj maternica je v trebuhu.

MAMA:

Ne vem. Bala sem se te.

DEKLICA:

Fetusa?

MATERNICA:

V resnici fetusi zares izgledajo dokaj strašno.

PTIČKI:

Kot mali slepi oskubljeni rozasti ptički, čiv čiv!

MAMA:

Kako naj telo, ki še samo sebe ne zna sprejet, sprejme drugo telo?

DEKLICA:

Fetus vse čuti.

MATERNICA:

Fetus te dobesedno žre.

MAMA:

Telo, ki ve, da zaradi tega novega telesa, ne bo nikoli več enako?

DEKLICA:

Kako te je lahko strah fetusa?

MATERNICA:

Fetus pride iz grške besede *zasaditi*.

MAMA:

Nože.

DEKLICA:

Kaj?

MAMA:

Nože še.

Nože pomij sama.

DEKLICA:

Aha, ja, bom.

MAMA:

No, če bi bil res samo fetus...

DEKLICA:

Ja kaj pa je kot samo en fetus?

MATERNICA:

Fetus, ki raste in raste kot glive kvasovke ali rak.

MAMA:

Ne vem.

Človek.

Neznanec.

Še en.

Neznanec v neznancu.

Življenje, ki ni tvoje, pa ga nosiš in si zanj odgovoren.

Dojenček.

DEKLICA:

No, kako te je lahko strah dojenčka?

MAMA:

To se vsem dogaja.

More, fantazije, panični napadi.

Ampak se o tem ne govori.

Mi je rekla mama:

To se vsem dogaja, ampak se o tem ne govori.

In nisva o tem nikoli govorili.

Ker dobre mame o tem ne govorijo.

To se vsem dogaja.

Rečeš; *nosečnost je največji blagoslov.*

Na wc-ju pa se zbruhaš, točiš bridke suze suze in gledaš v ploščico pred sabo.

Mlada, pred poroko, podivjana.

Veš, da se odštevajo minute do dneva po katerem nekaj let ne boš zares veliko spala, ne boš več sama mogla na Karibe, ne boš živela več spontano tega kar ti paše, 24 skozi 7 bruhica in mleko in zmiksani korenčki in igrače vsepovsod. Veselo pucaš drek po kuhni, dnevni, spalnici. Življenje se ustavi in obenem podivja.

Se zjočeš.

Ker ne veš.

Kaj te res čaka.

Blagoslov.

Ostaneš sama.

Obdana s hordo staršev, partnerjev, prijateljskih nasvetov,
ampak sama.
zadeta od hormonov,
ampak sama.

Bala sem se te.
Še bolj kot svojega telesa.

TELO:

Čeprav nisem sonce.
Vse vidim.
Vse slišim.
Vse čutim.

DEKLICA:

A sem zato zbolela?

MAMA:

Sem ti rekla.
To se vsem dogaja.
Potemtakem, draga moja, bi vsi fetusi zboleli.

PTIČKI:

Čiv, čiv, čiv pri morju je stala, pleničke je prala pa joške kazala!

PTIČICA:

Zdaj se najdemo v zelenem Fordu šestindvajset let pred tem pogovorom.

PTIČKI (unisono):

Osemdeseta in Blondie, ACDC in Riblja čorba riblja čorba dobre ribe!

TELO:

Tam sta dve zdravi mladi telesi, ki ljubita druga drugo.

Žensko in moško.

V njunih udih je tekst dveh zgodb, ki se ne poznata.

PTIČICA:

In se ne rabita poznat zato, da bi se lahko prvič ljubili v zelenem Fordu.

TELO:

Nikoli več se ne bosta tako ljubili kot sta se v zelenem Fordu.

Brez kondomov.

Brez besed.

Brez spomina.

Samo s telesi.

Dve telesi se grabita, se jahata, se ližeta, se zližeta, se izlivata, fukata, snujeta, kiharita neko tretje telo.

PTIČICA:

In niti najmanjšega pojma nimata o tem, da bo to tretje telo nekoč reklo Jebite se vsi!

TELO:

To telo, to sem jaz.

PTIČKI:

Jebi, jebi, jebite se čiv, jaz se bom ubil!

TELO:

Kako lahko iz takšnega fuka izide telo, ki bo mrtvec med živimi?

Da se razumemo, v prvi vrsti ti dve telesi, ki se ljubita,

nimata niti najmanjšega pojma o tem,

da se bo neko tretje telo sploh zgodilo.

DEKLICA:

Kaj šele, da bi pomislili na to, da bo to tretje telo deklica in da bo to telo sovražila.

TELO:

To telo, to sem jaz.

DEKLICA:

To telo, to si ti.

Ampak to telo, to sem jaz.

TELO:

In to telo, ki si jaz, to so one in oni.

PTIČKI:

Čiv, čiv! Zjutraj hodi po štirih, opoldne po dveh, zvečer po treh! Ni človek, ne, ni človek, ne, telo je! Telo je telo!
Je telo, ni človek telo, telo ni človek. Ali pa je človek zato, ker je telo. Ali pa je človek zato, ker nima kril.

DEKLICA:

Zakaj nisi naredila splava?

PTIČKI:

Tristo kosmatih vulvic, zdaj smo pa tam!

MAMA:

Že tako ali tako me je bilo sram.

Komaj sva se poznala in nisva bila poročena.

DEKLICA:

Sej potem sta se z mano v trebuhu ekspresno poročila?

MAMA:

Kaj bi pa ti naredila?

DEKLICA:

Zakaj nisi naredila splava?

MAMA:

Dobre mame ne razmišljajo o splavih.

DEKLICA:

Ti si dobra mama?

MAMA:

A greš z mano ven na njivo?

DEKLICA:

Grem.

MAMA:

Škornje obuj, blatno je.

DEKLICA:

Jaz ne bom imela otrok.

MAMA:

Ne morem več poslušat o teh splavih.

DEKLICA:

Seveda ne, ker si dobra mama.

MAMA

Mene bi blo sram.

DEKLICA

Česa?

MAMA:

Tega, da bi fentala otroka.

DEKLICA:

Fetus, misliš.

MAMA:

Še vile vzemi, morava prekopat gredo.

DEKLICA:

Pred kom bi te blo sram?

MAMA:

Pred tabo.

DEKLICA:

Sej me ne bi blo.

PTIČKI:

Mali oskubljeni slepi ptiček, mali oskubljeni slepi ptiček.

MAMA:

Pred sabo.

Pred mamó.

Pred fotrom.

Pred bogom.

Pred vsakim otrokom, ki bi ga srečala.

Sram.

Pa kaj ti to razlagam!

DEKLICA:

Sram al strah?

MAMA:

Sram!

Strah me je blo potem, ko si ostala v trebuhu.

A greva?

TELO:

Splav niti najmanj ni tema tega teksta.

PTIČKI:

To je tekst telesa!

TELO:

To je moj tekst.

Splav je le nekaj kar je v zraku, med besedami ali med vrsticami.

Vrstica
Vrstica
Vrstica

PTIČKI:

Ali med ptički! V zraku!

Pospravljeni trebuhu, pospravljeni v predale, pometeni pod preproge.

PTIČICA:

Namesto splava lepa cvetlična greda, predpasnik in peskovnik.

Splava ni na zemlji. Vedno je ves čas nekje v zraku.

PTIČKI:

Kot ptički!

FRESKA MRTVAŠKI PLES:

Kot poljski mak kuka ven v zrak iz enakomerno pobarvanih nasadov pšenice.

Rodovitna poljska pšenica in vmes madeži rdeče krvi.

TELO:

Ta splav, to bi lahko bilo jaz.

DEKLICA:

Ta splav, to bi lahko bila jaz

BABICA:

Ta splav, to bi lahko bil on.